

ERICH KÄSTNER

RAISKUMINEK

ROMAAN

Saksa keelest tõlkinud Piret Pääsuke

Tõlgitud väljaandest:
Erich Kästner
Der Gang for die Hunde
Atrium Verlag AG, Zürich
2013

Raamatu väljaandmist on toetanud Goethe Institut

Raamatu väljaandmist on toetanud Eesti Kultuurkapital

Saksa keelest tõlkinud Piret Pääsuke
Toimetanud Mari Klein
Kujundanud Virge Ilves

Copyright text © Der Gang vor die Hunde © Atrium Verlag AG, Zürich, und
Thomas Kästner, 2013. Edited by Sven Hanuschek.
Autoriõigus tõlkele: Piret Pääsuke ja OÜ Eesti Raamat, 2022

ISBN 978-9916-12-430-7 (köites)
ISBN 978-9916-12-431-4 (e-pub)

www.eestiraamat.ee
[www.facebook.com/Eesti Raamat](https://www.facebook.com/EestiRaamat)

Trükkinud Tallinna Raamatutrükikoda

SISUKORD

Esimene peatükk	9
Kelner oraakliks – Teine läheb ikkagi kohale – Vaimse lähenemise asutus	
Teine peatükk	17
Leidub väga pealetükkivaid daame – Advokaadil pole selle vastu midagi – Kerjamine rikub iseloomu	
Kolmas peatükk	25
Ülemused on ranged, kuid õiglased – Kunagine pimesool äratab tähelepanu – Kas targem annab järele?	
Neljas peatükk	34
Proua Hohlfeld on uudishimulik – Möbleeritud härra loeb Descartes'i – Nördinud autobuss	
Viies peatükk	45
Tõsine jutuaajamine tantsupõrandal – Preili Paula on salaja raseeritud – Proua Moll loobib klaase	
Kuues peatükk	53
Kahevõitlus Margi muuseumi juures – Millal leiab aset järgmine sõda? – Arst oskab diagnoosi panna	
Seitsmes peatükk	61
Nõdrameelsed laval – Paul Mülleri surmasõit – Vannidega vabrikant	
Kaheksas peatükk	69
Tudengid ajavad poliitikat – Labude seenior armastab elu – Kõrvakiil Alsteri ääres	

Üheksas peatükk	79
Kummalised noored neiud – Surmakandidaat	
muutub elavaks – Lokaali nimi on „Nõbu“	
Kümnnes peatükk	88
Amoraalsuse topograafia – Armastus ei	
hääbu kunagi! – Elagu väike erinevus!	
Üheteistkümnnes peatükk	96
Üllatus vabrikus – Kreuzberg ja veidrik –	
Elu on halb harjumus	
Kaheteistkümnnes peatükk	109
Leiutaja kapis – Mittetöötamine on häbiasi –	
Ema annab külalisetenduse	
Kolmeteistkümnnes peatükk	121
Kaubamaja ja Arthur Schopenhauer – Retsiprookne	
bordell – Kaks kahekümnemargast rahatähte	
Neljateistkümnnes peatükk	133
Tee ilma ukseta – Preili Selow’ keel –	
Trepptaskuvarastega	
Viieteistkümnnes peatükk	141
Noor mees, nagu olema peab – Vaksalite	
mõttekusest – Cornelia kirjutab kirja	
Kuueteistkümnnes peatükk	149
Fabian sõidab seiklema – Lasud Weddingis –	
Onu Pelle lõbustuspark	
Seitsmeteistkümnnes peatükk	158
Vasikamaks, aga ilma kelmeta – Ta avaldab	
naisele arvamust – Ühel reisijal katkeb kannatus	
Kaheksateistkümnnes peatükk	167
Ta läheb meeleheitest ära koju – Mida võib	
politsei tahta? – Kurb vaatepilt	
Üheksateistkümnnes peatükk	176
Fabian kaitseb sõpra – Lessingi portree	
tükkideks – Üksindus Halensees	

Kahekümnes peatükk	184
Cornelia eraautos – Professoril pole	
vähematki aimu – Proua Labude minestab	
Kahekümne esimene peatükk	192
Juristist saab filmistaar – Üks vana tuttav –	
Ema müüb rohelist seepi	
Kahekümne teine peatükk.....	201
Külaskäik laste kasarmusse – Keeglimäng pargis –	
Minevik pöörab nurga taha	
Kahekümne kolmas peatükk.....	209
Pilseni õlu ja patriotism – Türgi biidermeier –	
Fabiani teenindatakse tasuta	
Kahekümne neljas peatükk	216
Härra Knorril on konnasilmad – Tagespost otsib	
tublisid inimesi – Õppige ujuma!	

Lisad

Järelsõna kõlbluskohtunikele	222
Järelsõna kunstikohtunikele.....	225
Eessõna uustrukile.....	227
Autori eessõna selle raamatu uustrukile.....	229

*Kelner oraakliks – Teine läheb ikkagi kohale –
Vaimse lähenemise asutus*

F abian istus kohvikus Spalteholz ja luges õhtulehtedest artiklite pealkirju: Inglise õhulaev plahvatab Beauvais' kohal, Strühniin ladustatud läätsede kõrvale, Üheksa-aastane tüdruk aknast välja hüpanud, Peaministri valimine taas edutu, Mõrv Lainzi looduspargis, Skandaal linna hangete ametis, Kunstlik hääl vestitaskus, Ruhri söe müük väheneb, Kingitused riigiraudtee direktor Neumannile, Elevandid kõnniteel, Ärevus kohviturul, Skandaali segatud Clara Bow, 140 000 metallitöölise kavandatav streik, Kuritegelik draama Chicagos, Nõupidamised puidu *dumping*'u üle Moskvas, Starhembergi jäägrid mässavad. Igapäevane ports. Ei midagi erilist.

Ta rüüpas lonksu kohvi ja võpatas. Lakkel oli suhkrumaitse. Sestpeale – juba kümne aasta eest –, kui ta oli pidanud Oranienburgi värava juures sööklas kolm korda nädalas kugistama nuudleid sahhariiniga, jälestas ta magusat. Ta süütas kiirelt sigareti ja hõikas kelnerit.

„Millega võin kasulik olla?“ küsis too.

„Vastake ühele mu küsimusele.“

„Olge lahke.“

„Kas peaksin minema või mitte?“

„Kuhu härra mõtleb minna?“

„Teie ei pea küsima. Teie peate vastama. Kas peaksin minema või mitte?“

Kelner sügas märkamatul kõrvatagust. Siis nõjatus ta ühelt lampjalalt teisele ja arvas kohmetult: „Parem on, kui te ei lähe. Mis kindel, see kindel, mu härra.“

Fabian noogutas. „Hästi. Ma siis lähen. Arve.“

„Aga ma ju soovitasin seda mitte teha?“

„Just sellepärast ma lähen! Palun arve!“

„Kui ma oleksin soovitanud minna, kas te siis poleks läinud?“

„Ikka oleksin. Palun arve!“

„Ma ei mõista,“ seletas kelner pahaselt. „Miks te siis üldse minult küsisite?“

„Kui ma seda teaksin,“ vastas Fabian.

„Tass kohvi, võileib, viiskümmend, kolmkümmend, kaheksakümmend, üheksakümmend penni,“ deklameeris teine.

Fabian pani lauale ühe marga ja lahkus. Tal polnud aimugi, kus ta on. Kui ronida Wittenbergplatzil autobussi number 1 peale, istuda Potsdami silla juures ümber trammile, ilma selle numbrit vaatamata, ja kakskümmend minutit hiljem vagunist väljuda, kuna äkitselt istub seal naine, kes sarnaneb Friedrich Suurega, ei või tõesti teada, kus ollakse.

Ta järgnes kolmele kärmelt astuvale töölisele ning sattus plankudel koperdades, ehituspiiretest ja hallidest tunnihotelli-dest möödudes Jannowitzi sillale. Rongis otsis ta välja aadressi, mille Bertuch, bürooboss, oli tema jaoks üles kirjutanud: Schlüterstraße 23, proua Sommer. Ta sõitis Zoo peatuseni. Joachimsthaler Straßel kõnetas teda üks kõhnade koibadega preili end kõigutades, et mida ta sellest arvaks. Ta vastas pakumisele tõrjuvalt, ähvardas sõrmega ja pääses.

Linn meenutas laadaplatsi. Majade esiküljed olid määritud kireva valgusega ja tähed taevas võisid häbeneda. Üks lennuk mürises üle katuste. Korraga sadas hõbepaberist taalreid. Mõõdujad tõstsid pilgu, naersid ja kummardusid. Fabian meenutas põgusalt toda muinasjuttu, milles väike tüdruk tõstab oma särgi, et püüda münte, mis kukuvad taevast. Siis võttis ta kellegi võõra kaabu kõva serva pealt ühe taalri näppude vahele. „Külastage Eksootikabaari, Nollendorfplatz 3. Ilusad naised, alasti kujud, samas majas pansion Condor,“ oli sellel kirjas. Fabianil kerkis korraga silme ette kujutus, et ta lendab seal ülal aeroplaaniga ja vaatab alla noore mehe peale Joachimsthaler Straßel, rahvasaginas, laternate ja vaateakende valgussõõris, palavikuliselt põletikulise öö tänavaterägistikus. Kui väike see mees oli. Ja temaga identne!

Ta ületas Kurfürstendammi. Ühel katuseviilul pööritas neonkuju – see oli türklasest poiss – oma elektrilisi silmunasid. Siis virutas keegi hooga vastu Fabiani saapakontsa. Ta pööras hukkamõistvalt ringi. See oli olnud tramm. Konduktor kirus.

„Vaadake ette!“ hõikas üks politseinik.

Fabian kergitas kaabut ja ütles: „Võtan vaevaks.“

Schlüterstraße avas ukse rohelises livrees liliput, ronis tillukese redeli otsa, aitas külastajal mantli seljast võtta ja kadus. Vaevalt oli roheline väikemees läinud, ilmus eesriiete vahelt kahinal lopsakas daam, kindlasti proua Sommer ise, ja ütles: „Kas tohib teid minu büroosse juhatada.“ Fabian järgnes talle.

„Mulle soovitas teie klubi teatud härra Bertuch.“

Naine lehitis mingit vihikut ja noogutas. „Bertuch, Friedrich Georg, büroojuhataja, 40-aastane, keskmist kasvu, brünett,

Karlstraße 9, muusikaarmastaja, eelistab saledaid blondiine, mitte vanemad kui kaksikümmend viis.“

„Tema see on!“

„Härra Bertuch käib minu juures alates oktoobrist ja on selle aja jooksul viis korda kohal viibinud.“

„See räägib teie asutise kasuks.“

„Registreerimistasu on kaksikümmend marka. Iga külastus maksab lisaks kümme marka.“

„Siin on kolmkümmend marka.“ Fabian pani raha kirjutuslauale. Lopsakas daam torkas rahatähed sahtlisse, võttis sulepea ja küsis: „Isiklikud andmed?“

„Fabian, Jakob, 32-aastane, amet vahelduv, praegusel ajal reklaamispetsialist, Schaperstraße 17, südamehaige, juuksevärv pruun. Mida teil veel vaja teada?“

„Kas teil on daamide osas mingeid kindlaid soove?“

„Ma ei tahaks end siduda. Mu maitse kaldub blondi poole, kogemus räägib selle vastu. Mu eelistus kuulub suurtele naistele. Kuid see vajadus pole vastastikune. Jätke see lahter tühjaks.“

Kuskil mängis grammofon. Lopsakas daam tõusis ja seletas tõsiselt: „Enne kui me siseneme, lubage mul tutvustada teile kõige olulisemaid reegleid. Liikmete omavaheline lähenemine pole pahakspandav, vaid oodatud. Daamid on samad õigused nagu härradel. Asutuse eksisteerimisest, aadressist ja kommentest võib rääkida vaid usaldusväärsetele härrastele. Vaatamata ettevõtte ideaalsetele kavatsustele tuleb tarbimiskulud koheselt tasuda. Klubiruumides ei ole ühelgi paaril õigust enda respektiimist nõuda. Paaridel, kes soovivad olla segamatult, palutakse klubist lahkuda. Ettevõtte eesmärgiks on suhete arendamine, mitte suhted ise. Liikmetel, kes on andnud ajutiselt võimaluse vastastikusele leidmisele, palutakse see taas

unustada, kuna ainult sel moel on võimalik vältida komplikatsioone. Kas te saite minust aru, härra Fabian?“

„Täielikult.“

„Siis, palun, järgnege mulle.“

Kohal võis olla kolmkümmend kuni nelikümmend isikut. Esimeses ruumis mängiti bridži. Kõrval tantsiti. Proua Sommer juhatas uue liikme vabasse lauda, ütles, et vajadusel võib igal ajal tema poole pöörduda, ja jättis hüvasti. Fabian võttis istet, tellis kelnerilt konjaki soodaveega ja vaatas ringi. Oli ta satunud sünnipäevaseltskonda?

„Inimesed paistavad süütumad välja, kui tegelikult on,“ märkis väike tumedate juustega preili ja istus tema kõrvale. Fabian pakkus talle sigaretti.

„Teie jätate sümpaatse mulje,“ ütles neiu. „Te olete detsembris sündinud.“

„Veebruaris.“

„Ahaa! Kalade tähtkuju ja paar piiska Veemehest. Üsnagi külm natuur. Te tulite puht uudishimust?“

„Aatomiteoreetikud väidavad, et kõige väiksemadki aineosakesed koosnevad üksteise ümber keerlevatest elektrilise energia hulkadest. Kas te peate sellist arvamust hüpoteesiks või arusaamaks, mis vastab tõelistele asjaoludele?“

„Tundlik olete kah veel!“ hüüatas see isik. „Aga tühja sellest. Te tulite siia, et leida endale üks naine?“

Fabian kehtitas õlgu. „Kas see on kombekohane ettepanek?“

„Mõttetus! Ma olen kaks korda abielus olnud, sellest esialgu piisab. Abielu pole minu jaoks õige väljendusvorm. Selleks olen ma meestest liialt huvitatud. Ma kujutan igaüht, keda näen ja kes mulle meeldib, abielumehena ette.“

„Tema kõige silmapaistvamate omadustega, tahaksin loota.“

Naine naeris, otsekui luksuks, ja aetas käe ta põlvele. „Õigesti loodetud! Väidetakse, et ma kannatavat kohaotsimise kujutluse all. Kui teil peaks õhtu jooksul tekkima vajadus mind koju saata, siis mu korter ja mina oleme väikesed, aga stabiilsed.“

Fabian eemaldas võõra rahutu käe oma põlvelt ja sõnas: „Kõik on võimalik. Ja nüüd tahan ma lokaalis ringi vaadata.“ Seda võimalust ta ei saanud. Kui ta tõusis ja ringi pööras, seisis ta ees üks suur, kavakohaselt kasvanud daam ja ütles: „Kohe hakatakse tantsima.“ Ta oli Fabianist pikem ja lisaks blond. Väike tumedapäine kiitleja pidas reeglitest kinni ja kadus. Kelner pani grammofoni käima. Laudade juures tekkis liikumine. Tantsiti.

Fabian silmitses blondiini hoolikalt. Naisel oli kahvatu infantiline nägu ja ta paistis tagasihoidlikum, kui tema tantsimise põhjal oleks võinud arvata. Fabian vaikis ja tundis, et mõne minuti pärast saabub see vaikimise piir, mis muudab võimatuks vestluse, eriti veel tähtsusetu vestluse alustamise. Õnneks astus ta naisele jala peale. Naine muutus jutukaks. Näitas talle kaht daami, kes olid teineteisele hiljuti ühe mehe pärast vastu kõrvu virutanud ja riided puruks rebinud. Rääkis, et proua Sommeril olevat suhe roheline liliputiga, ja seletas, et ei söanda sellist vahekorda küll ette kujutada. Lõpuks küsis, kas Fabian tahab veel jääda; tema hakkab minema. Fabian läks kaasa.

Kurfürstendammil viipas naine takso, nimetas aadressi, istus sisse ja käis peale, et Fabian ta kõrvale istuks. „Aga mul on veel ainult kaks marka,“ seletas Fabian.

„Peaaegu sama hea kui mitte midagi,“ andis naine vastuseks ja hüüdis sohvrile: „Tuli kustu!“ Saabus pimedus. Auto nõksatas ja hakkas sõitma. Juba esimeses kurvis langes naine Fabianile

peale ja hammustas teda alahuulde. Fabian löi oimukoha vastu katusešarniiri, haaras peast kinni ja ütles: „Ai! See algab küll hästi.“

„Ära ole nii tundlik,“ käsutas naine ja puistas ta tähelepanu-avaldustega üle.

Fabiani jaoks tuli kallaletung liiga äkitselt. Ja kolp tegi haiget. Fabian ei suutnud asjaga kaasa minna. „Tegelikult tahtsin ma veel ühe kirja kirjutada, enne kui te mu ära kägistate,“ korises ta.

Naine müksis teda vastu rangluud, naeris ilma teist nägu tegemata mööda heliredelit üles ja alla ning kägistas edasi. Fabiani pingutusi ennast kaitsta tõlgendati ilmselt valesti. Iga teekäänak viis uute komplikatsioonideni. Ta anus saatust, et see säästaks autot järgmistest kurvidest. Saatusel oli vaba päev.

Kui auto viimaks peatus, puuderdas blondiin oma nägu, maksis sõidu kinni ja teatas majaukse ees: „Esiteks on su nägu punaseid plekke täis ja teiseks jood sa minu juures tassi teed.“

Fabian hõõrus huulepumatit põskedelt maha ja ütles: „Teie ettepanek teeb mulle au, kuid ma pean homme aegsasti büroos olema.“

„Ära aja mind vihale. Sa jääd minu juurde. Tüdruk äratab su üles.“

„Aga ma ei tõuse. Ei, ma pean kodus magama. Ma ootan kell seitse üht olulist telegrammi. Virtin toob selle mulle tuppa ja raputab mind seni, kuni ma ärkan.“

„Kuidas sa juba praegu tead, et saad telegrammi?“

„Ma tean isegi seda, mis seal seisab.“

„Nimelt?“

„Seal öeldakse: „Kobi voodist välja. Sinu truu sõber Fabian.“ Fabian – see olen mina.“ Ta vaatas silmi kissitades puude

lehestikku ja rõõmustas laternate kollase sära üle. Tänav oli päris vaikne. Üks kass jooksis hääletult pimedusse. Kui ta saaks nüüd hallidest majadest mööda jalutada!

„See telegrammi lugu pole ometi tõsi!“

„Ei, aga see on küll puhas juhus,“ ütles ta.

„Milleks sa tulid klubisse, kui sind tagajärg üldse ei huvita?“ päris naine ärrituses ja keeras ukse lukust lahti.

„Ma sain aadressi ja olen väga uudishimulik.“

„Nonii, hopp!“ ütles naine. „Uudishimu pole patt.“ Uks sulgus nende järel.